Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos švaraus oro programa“

(COM(2013) 918 final),

dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvos dėl tam tikrų valstybėse narėse į atmosferą išmetamų teršalų kiekio mažinimo, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2003/35/EB

(COM(2013) 920 final – 2013/0443 (COD)),

dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl tam tikrų teršalų, išmetamų į orą iš vidutinio dydžio kurą deginančių įrenginių, kiekio apribojimo

(COM(2013) 919 final – 2013/0442 (COD)),

dėl

Pasiūlymo dėl Tarybos sprendimo dėl 1979 m. Tolimų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų konvencijos 1999 m. Protokolo dėl rūgštėjimo, eutrofikacijos ir pažemio ozono mažinimo pakeitimo priėmimo

(COM(2013) 917 final)

(2014/C 451/22)

Pranešėjas: **Antonello PEZZINI**

Europos Parlamentas, 2014 m. sausio 13 d., Taryba, 2014 m. sausio 15 d., ir Europos Komisija, 2013 m. gruodžio 18 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 192 ir 304 straipsniais, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos švaraus oro programa“

COM(2013) 918 final,

dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl tam tikrų valstybėse narėse į atmosferą išmetamų teršalų kiekio mažinimo, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2003/35/EB

COM(2013) 920 final – 2013/0443 (COD),

dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl tam tikrų teršalų, išmetamų į orą iš vidutinio dydžio kurą deginančių įrenginių, kiekio apribojimo

COM(2013) 919 final – 2013/0442 (COD),

dėl

Pasiūlymo dėl Tarybos sprendimo dėl 1979 m. Tolimų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų konvencijos 1999 m. Protokolo dėl rūgštėjimo, eutrofikacijos ir pažemio ozono mažinimo pakeitimo priėmimo

COM(2013) 917 final.

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. birželio 19 d. priėmė savo nuomonę.

500-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014m. liepos 9–10 d. (liepos 10 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 82 nariams balsavus už ir 1 – prieš.

1. **Išvados ir rekomendacijos**

1.1 Komitetas tvirtai pabrėžia, kad būtina užtikrinti sveiką aplinką, pasižyminčią aukščiausia švaraus oro kokybe, kaip pagrindinį visų Europos piliečių gerų gyvenimo ir darbo sąlygų kriterijų, ir apgailestauja, kad šis Europai toks svarbus klausimas deramai nebeįtrauktas į Europos ir nacionalinės politinės darbotvarkės prioritetus.

1.2 EESRK prašo naujo Parlamento, naujos Komisijos ir Tarybos užtikrinti, kad sveikos ir švarios atmosferos aplinkos išsaugojimo priemonės ateityje būtų svarbiausias Europos institucijų politikos prioritetas ir kad būtų visapusiškai įtraukti socialiniai partneriai ir organizuota pilietinė visuomenė.

1.3 Komitetas mano, kad oro tarša yra vienas didžiausių pavojų žmonių sveikatai ir aplinkai ir turi didelių neigiamų pasekmių, nes lemia kvėpavimo problemas, pirmalaikę mirtį, ekosistemų eutrofikaciją ir nykimą, ir palankiai vertina Komisijos iniciatyvą sukurti Europos švaraus oro programą ir sumažinti gyvenimo trukmės trumpėjimą nuo 8,5 mėnesio 2005 m. iki 4,1 mėnesio 2030 m. taip laimint 180 mln. gyvenimo metų ir išsaugant 200 000 km^2 biologinės įvairovės.

1.3.1 Komitetas yra įsitikinęs, kad, norint paskatinti perėjimą prie tvaresnės ekonomikos Europoje, reikės užsibrėžti tikslą iki 2030 m. taip suteikiant įmonėms ir investuotojams būtiną saugesnę vidutinės trukmės ir ilgalaikę perspektyvą.

1.4 EESRK nuomone, reikia paspartinti pagal „Euro 6“ standartą nustatytų išmetamųjų teršalų kiekio ribų taikymą lengvųjų transporto priemonių dyzelinių variklių išmetamam azoto oksidų (NOx) kiekiui, išmatuojamam „įprastomis važiavimo sąlygomis“, taip pat nustatyti dvitakčių variklių pakeitimo būdą, kadangi Komitetas abejoja, kad tokių priemonių taikymas padės pasiekti rezultatų, kurių tikimasi jau nuo 2020 m.

1.5 EESRK pritaria galutiniam Komisijos tikslui, pasiūlytam Europos švaraus oro programoje ir 2020–2030 m. klimato ir energetikos politikos strategijoje, 2030 metams nustatyti dabartinės pamatinės vertės ir maksimalaus techniškai įmanomo sumažinimo (MTĮS) atotrūkio sumažinimą 70 proc.

1.6 Komitetas mano, kad siekiant šio tikslo, kurį turi remti ir įgyvendinti visos suinteresuotosios šalys, reikia ryžtingai imtis šių veiksmų:

— nustatyti įpareigojimus sumažinti išmetamą metano (2020 m.) ir merkurijaus (2020, 2025 ir 2030 m.) kiekį,

— nustatyti griežtesnes iš vidutinio dydžio kurą deginančių įrenginių išmetamų teršalų ribines vertes,

— atsisakyti Pramoninių išmetamųjų teršalų direktyvai taikomų neprivalomų leidžiančių nukrypti nuostatų, kai yra realus poveikio sveikatai pavojus,

— imtis konkrečių veiksmų siekiant sumažinti išmetamą amoniako ir metano kiekį žemės ūkio sektoriuje,

— imtis griežtesnių priemonių dėl transporto išmetamųjų teršalų, įskaitant matavimo realiomis sąlygomis sistemas ir atitinkamus bandymus 2014 m., kai bus įvedami „Euro 6“ standartai,

— iki 2016 m. Europos jūrų rajonuose, kaip išmetamųjų teršalų kontrolės rajonuose, ryžtingai įvesti TJO standartus dėl iš laivų išmetamo NO_x ir SO2 kiekio, kaip sutarta 2008 m.,

— imtis veiksmų siekiant nustatyti aukštus išmetamo kietųjų dalelių kiekio standartus naujiems buitiniams prietaisams,

— kurti ir planuoti aplinkai žalos nedarančias mašinas ir įrenginius,

— visapusiškai atsižvelgti į produktų gyvavimo ciklą (angl. *Life Cycle Assessment*, LCA),

— užtikrinti numatomumą vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu ir vengti intervencijos priemonių dubliavimosi,

— remti vartotojų, darbuotojų ir jaunimo švietimą ir mokymą prevencijos klausimais ir sveikos aplinkos gamybos, laisvalaikio ir būsto sektoriuose kūrimą,

— skatinti mokslinius tyrimus ir investicijas į novatoriškas rinkos taikmenas (geriausius prieinamus gamybos būdus, GPGB), tvarų augimą, tvarų ir ilgalaikį užimtumą,

— pabrėžti ekologinio tvarumo užtikrinimo veiksmų tarptautinį aspektą,

— užtikrinti šios naujos strategijos derėjimą su kitų sričių ES politika ir tikslais.

1.7 Komitetas visiškai pritaria, kad į ES teisės aktus būtina įtraukti 1979 m. Tolimų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų Konvencijos Protokolo dėl rūgštėjimo, eutrofikacijos ir pažemio ozono mažinimo pakeitimus.

1.8 Nors nekyla abejonių dėl pasiūlytos naujos direktyvos dėl nacionalinių išmetamų teršalų kiekio mažinimo įsipareigojimų ilgalaikių kiekybinių tikslų, EESRK apgailestauja, kad 2025 metams nustatyti tikslai nėra privalomi, kad būtų užtikrintas jų visiškas įgyvendinimas.

1.9 Komitetas pabrėžia būtinybę į regioninę politiką įtraukti sveikos ir švarios atmosferos aplinkos išsaugojimo priemones, nes yra įsitikinęs, kad dėl susikaupusios didelės taršos ir regionams būdingų meteorologinių sąlygų oro kokybės valdymas bus sėkmingas tik tuomet, jei bus paremtas ES išmetamųjų teršalų mažinimo politika.

1.10 Nacionalinės vyriausybės ir vietos valdžios institucijos turi nuolat stengtis planuoti konkrečius veiksmus, kuriais siekiama mažinti išmetamą kenksmingų teršalų kiekį rengiant išsamius oro kokybės gerinimo planus – regioninius oro kokybės užtikrinimo planus, – kuriuose ypatingas dėmesys būtų skiriamas tam tikriems sektoriams: gamybos, žemės ūkio, paslaugų, privačiajam ir energijos gamybos ir paskirstymo. Komisija turėtų aiškiai nurodyti, kaip veiksmingai juos įgyvendinti ir taikyti skubias ir ryžtingas priemones jų nesilaikančioms valstybėms narėms. Vis dėlto EESRK pripažįsta, kad keletas valstybių narių jau ėmėsi veiksmų teisinga linkme.

1.11 Reikia imtis veiksmų siekiant įtraukti profesines organizacijas, organizuotą pilietinę visuomenę, NVO, paslaugų sektorių, visų lygių mokymo įstaigas ir mokslinių tyrimų centrus, kad būtų įgyvendinti nuolatinio oro kokybės gerinimo tikslai, būtini piliečių ir ekosistemos gerovei.

1.12 EESRK pabrėžia savo įsitikinimą, kad būtina suteikti postūmį tvariam Europos ekonomikos vystymuisi, kuris skatina didžiausią dėmesį skirti piliečių gyvenimo kokybei ir sveikatai, taip pat aplinkos apsaugai, tai glaudžiai susiejant su visais kitais strategijos „Europa 2020“ prioritetais ir visapusiškai suderinant su bendra kokybišku ekonomikos augimu pagrįsta pasaulio pusiausvyros užtikrinimo strategija, padedančia mažinti skurdą ir užtikrinti socialinį teisingumą kartu išsaugoti gamtos išteklius ateinančioms kartoms.

2. **Įžanga**

2.1 Oro tarša kelia didelį pavojų žmonių sveikatai ir aplinkai: kvėpavimo problemos, pirmalaikė mirtis, ekosistemų eutrofikacija ir nykimas dėl ozono kiekio ir rūgščiųjų medžiagų – tai tik keletas šios kartu vietos ir tarpvalstybinio lygmens problemos padarinių.

2.2 Pastaraisiais dešimtmečiais ES ir tarptautinė politika jau davė teigiamų rezultatų mažinant kai kurias su oro tarša susijusias problemas, pavyzdžiui, daugiau nei 80 proc. sumažintas išmetamas rūgštų lietų lemiančio sieros dioksido kiekis.

2.3 Nors pasiekta pažanga, ES dar labai toli nuo savo ilgalaikio tikslo, t. y. pagerinti oro kokybę, kad būtų pašalintas didelės žalos žmogaus sveikatai ir aplinkai pavojus. Smulkiosios kietosios dalelės ir troposferos ozonas ir toliau daro didelę žalą: Komisijos vertinimais ([1]), dėl to miršta 406 000 žmonių per metus.

([1]) COM(2013) 918 final.

2.4 Smulkiosios kietosios dalelės ir ypač ozonas ir toliau kelia didelį pavojų sveikatai: šių medžiagų saugumo ribos yra reguliariai viršijamos.

2.5 Komisijos vertinimu, su oro tarša susijusios sveikatos priežiūros išlaidos iš viso siekia 330–940 mlrd. EUR per metus, tuo tarpu 2030 metams siūlomi tikslai padėtų sutaupyti 44–140 mlrd. EUR.

2.6 Pasak Komisijos, 2010 m. oro tarša ne tik buvo šimtų tūkstančių priešlaikinių mirčių ES priežastis, bet ir lėmė dviejų trečdalių sausumos teritorijos užteršimą kenksmingomis medžiagomis. To priežastis – išmetamieji teršalai.

2.7 Kalbant apie Europos piliečių sveikatą, reikia pažymėti, kad sveikatos priežiūros išlaidos kasmet siekia 4 mlrd. EUR ir prarandama 100 mln. darbo dienų.

2.8 Tarptautiniu lygmeniu Jungtinės Valstijos 2012 m. gruodžio mėn. nusprendė persvarstyti metinius oro kokybės standartus ir išmetamoms smulkiosioms kietosioms dalelėms nustatyti 12 mikrogramų kubiniam metrui ribą. t. y. daug žemesnę už dabartinį ES standartą – 25 mikrogramai kubiniam metrui; o Kinijos vyriausybė nusprendė vien tik Pekino teritorijoje per artimiausius penkerius metus į oro kokybės kontrolę investuoti 160 mlrd. EUR. Taigi ES, atrodo, atsilieka nuo tarptautiniu lygmeniu įgyvendinamų veiksmų.

3. **Bendrosios pastabos**

3.1 EESRK pritaria 2005 m. oro taršos strategijoje nustatytiems ir Komisijos Europos švaraus oro programoje persvarstytiems bendriems tikslams gerokai pagerinti oro kokybę pereinant prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos ir taip užtikrinti sveikatos ir aplinkos apsaugą.

3.2 Nuo pat pradžių išmetamųjų teršalų tikslai kiekvienai valstybei narei buvo nustatomi remiantis ekonominio efektyvumo analize dėl skirtingų aplinkos sąlygų. Kiekvienos valstybės narės reikalaujama sumažinti skirtingą išmetamųjų teršalų kiekį taikant diferencijuotą požiūrį, o ne vienodą sumažinimo procentinę dalį.

3.2.1 Atsižvelgdamas į oro taršos žalą sveikatai ir gyvenimo kokybei, taip pat ekosistemoms, Komitetas išreiškia susirūpinimą, kad oro kokybei nebeskiriamas deramas dėmesys Europos ir nacionalinėje politinėje darbotvarkėje, ir mano, kad, siekiant paskatinti perėjimą prie tvaresnės ekonomikos Europoje, svarbu iškelti tikslą 2030 metams ir taip suteikti įmonėms ir investuotojams būtiną vidutinės trukmės ir ilgalaikę perspektyvą.

3.3 **Persvarstant** oro taršos **strategiją** siekiama užkirsti kelią dabartiniams esamų kokybės standartų pažeidimams, kad ne vėliau kaip iki 2020 m. būtų užtikrintas visapusiškas jų laikymasis, ir taikant „Euro 6“ standartą sumažinti lengvųjų transporto priemonių dyzelinių variklių išmetamą azoto oksidų (NO_x) kiekį, išmatuojamą „įprastomis važiavimo sąlygomis“. EESRK abejoja, kad tokių priemonių taikymas padės pasiekti rezultatų, kurių tikimasi jau nuo 2020 m., kadangi šis įpareigojimas įsigalios tik 2017 m., o dabartinio automobilių parko atnaujinimas gali užtrukti ilgiau nei iki 2020 m.

3.4 Be to, ši strategija grindžiama vietos ir regionų lygmeniu vykdytais veiksmais ir pasižymi visais tokioms priemonėms būdingais trūkumais: regionų lygmeniu iki šiol įgyvendintų priemonių veiksmingumas buvo ribotas, visų pirma dėl susikaupusios didelės taršos ir regionams būdingų meteorologinių sąlygų. EESRK yra įsitikinęs, kad esant tokiam taršos lygiui oro kokybės valdymas gali būti veiksmingas tik tuomet, jei yra paremtas ES išmetamųjų teršalų šaltinių mažinimo politika.

3.5 Komiteto nuomone, Komisija vis dėlto turi atsižvelgti į daugelį veiksnių, kurių visi yra vienodai svarbūs ir reikšmingi:

— siūlomų priemonių ekonominio efektyvumo analizė,

— konkurencingumas ir tvarios inovacijos,

— ekologinio tvarumo tarptautinis aspektas,

— biurokratizmo mažinimas ir procedūrų supaprastinimas,

— įvairių susijusių ES politikos sričių derėjimas ir koordinavimas,

— ES ir valstybių narių parama švietimui ir mokymui šioje srityje,

— ES ir valstybių narių pastangų sutelkimas į mokslinius tyrimus ir inovacijas, kad būtų taikomos geriausios rinkos technologijos,

— ryžtingas naujų kokybės standartų taikymas visuose susijusiuose sektoriuose.

3.5.1 Komitetas laikosi nuomonės, kad tiek ES, tiek valstybių narių lygmeniu reikia remti politinius prioritetus, teikiamus moksliniams tyrimams ir inovacijoms, taip pat švietimui ir mokymui; šiose srityse turi būti siekiama ekonomikos atgaivinimo ir tvaraus užimtumo, taip pat geresnės kokybinės Europos ekonomikos reindustrializacijos, kurią visų pirma turi vykdyti mažosios ir vidutinės įmonės bei naujai įsteigtos įmonės joms netaikant dabartinių Europos biudžeto apribojimų.

3.6 Be to, Komiteto nuomone, reikia užtikrinti **šios naujos persvarstytos strategijos ir kitų ES politikos sričių derėjimą**. Pavyzdžiui, galima pastebėti, kad, nors deginant medienos kurą buityje išmetamos smulkios kietosios dalelės (KD 2,5), yra skatinamas medienos, kaip alternatyvios energijos šaltinio, naudojimas, tačiau tam reikia atlikti įrenginių išmetamųjų teršalų kiekio klasifikaciją ir nustatyti jų naudingumo koeficientą.

3.7 Bet kuriuo atveju, EESRK mano, kad tarptautiniame susitarime klimato klausimu, kuris bus pasiektas iki 2015 m., reikia atsižvelgti į daugelį vienodai svarbių ir reikšmingų veiksnių.

3.8 EESRK pabrėžia, kad svarbu Europos lygmeniu **skatinti viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę**, kaip bendrosios įmonės **„Švarus dangus 2“** pradėta **2014–2020 m. iniciatyva**, kuria siekiama mažinti oro transporto išmetamų teršalų kiekį ir prisidėti prie mokslinių tyrimų veiklos, vykdomos pagal Reglamentą (EB) Nr. 71/2008 ir bendrąją programą „Horizontas 2020“.

4. **Konkrečios pastabos (I)**

4.1 *1979 m. Tolimų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų konvencija*

4.1.1 Jungtinių Tautų Europos ekonomikos komisijos (JTEEK) 1979 m. priimta Tolimų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų konvencija (TTOTP konvencija) – tai pagrindinė tarptautinė bendradarbiavimo ir veiksmų, kuriais siekiama apriboti ir laipsniškai mažinti oro taršą įgyvendinant aštuonis protokolus, įskaitant 1999 m. Protokolą, teisinė sistema.

4.1.2 EESRK pritaria Bendrijos patvirtintiems Protokolo pakeitimams.

4.2 *Pasiūlymas dėl patikslintos direktyvos dėl nacionalinių išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo įsipareigojimų (angl. NERC)*

4.2.1 Pasiūlyme dėl direktyvos kiekvienai valstybei narei nustatomi nacionaliniai išmetamų teršalų kiekio mažinimo įsipareigojimai 2020, 2025 ir 2030 metams, išreikšti per metus sumažinto išmetamo sieros dioksido (SO_2), azoto oksidų (NO_x), amoniako (NH_3), nemetaninių lakiųjų organinių junginių (LOJ), smulkių kietųjų dalelių (KD 2,5) ir metano (CH_4) kiekio, palyginti su 2005 m. kiekvienos valstybės narės išleistu bendru minėtų teršalų kiekiu, procentine dalimi.

4.2.2 Per pastaruosius 20 metų įgyvendinant tinkamą ES ir valstybių narių oro taršos mažinimo politiką ir strategijas, kuriomis siekiama ilgalaikio tikslo užtikrinti tokį oro kokybės lygį, kuris neturėtų neigiamos įtakos ir nekeltų didelio pavojaus žmonių sveikatai ir aplinkai, kaip patvirtinta 7-ojoje aplinkosaugos veiksmų programoje ([2]), Europos Sąjungoje oro kokybės ir į atmosferą išmetamų antropogeninių teršalų srityje padaryta didelė pažanga.

4.2.3 Tai atrodo savaime suprantama, nors pažanga oro kokybės gerinimo srityje aiškiai sulėtėjo, o šiuo metu siūlomi tikslai iš tikrųjų nesiekia to lygio, kurį valstybės narės pasiektų, jei visiškai įgyvendintų dabartinius ES teisės aktuose numatytus įsipareigojimus.

([2]) COM(2012) 710 final.

4.2.4 Siūlomi ilgalaikiai kokybiniai tikslai iš esmės yra neginčijami, tačiau Komitetas, atsižvelgdamas į nustatytas problemas, susijusias su šiuo metu galiojančių standartų laikymusi, apgailestauja, kad 2025 metams nustatyti tikslai yra neprivalomi.

4.2.5 EESRK nuomone, būtina sukurti sustiprintas platformas siekiant užmegzti interaktyvius dialogus konkrečiais klausimais ir **įvertinti pasiūlyme dėl direktyvos įtvirtintas nuostatas**.

4.3 *Pasiūlymas dėl direktyvos dėl vidutinio dydžio kuro deginimo įrenginių*

4.3.1 EESRK nuomone, platesnė orą teršiančių medžiagų, išmetamų iš kurą deginančių įrenginių, kurių vardinė tiekiamoji šiluminė galia yra 1–50 MW ir kurių paskirtis labai įvairi, kontrolė **turi būti vykdoma taikant supaprastintas ir nebrangias procedūras** siekiant remti ir skatinti mažųjų ir vidutinių įmonių bei naujai įsteigtų įmonių, taip pat visoje teritorijoje paplitusių mažesnių infrastruktūrų vystymąsi.

5. **Konkrečios pastabos (II)**

5.1 Oro teršalai gali būti išmetami iš įvairių šaltinių ir yra pernešami netgi ilgais atstumais.

5.2 Kad būtų visiškai įgyvendinta Europos švaraus oro programa, reikia, kad regionai, pasikonsultavę su socialiniais partneriais ir organizuota pilietine visuomene, parengtų ir priimtų **oro kokybės užtikrinimo planus**, kuriuose visų pirma būtų atsižvelgta į šiuos aspektus:

— kelių, jūrų ir oro transportą ir mobilumą,

— energijos gamybą ir vartojimą,

— gamybos sistemą,

— paslaugų sektorių,

— žemės ūkio, zootechnikos ir miškininkystės veiklą,

— privatųjį sektorių.

5.3 Komisijos priimtu švaraus oro politikos dokumentų rinkiniu tęsiama ir sustiprinama iki šiol įgyvendinta politika siekiant toliau kovoti su oro tarša ir jis prieštarauja politinei darbotvarkei.

5.3.1 EESRK nuomone, labai svarbu įtraukti ne tik nacionalinį, bet ir regionų bei vietos lygmenį, taip pat socialinius partnerius ir organizuotą pilietinę visuomenę.

5.4 *Pasiūlymai dėl švaraus oro politikos dokumentų rinkinio perkėlimo į vietos lygmenį planų*

5.4.1 Perkeliant švaraus oro politikos dokumentų rinkinį į vietos lygmenį reikia užtikrinti būtiną derėjimą su įvairiais planais:

— **atliekos**, energijos atgavimas, vienam gyventojui tenkančio pagaminamo energijos kiekio sumažinimas, medžiagų atgavimas;

— **transportas ir mobilumas**, viešojo transporto vystymas, dviračių takai, mobilumo ir mažo anglies dioksido kiekio technologijų propagavimas, transporto priemonių integravimas, jūrų ir oro transportas;

— **teritorijų ir miestų planavimas**, žemės naudojimas, naujų apgyvendinimo modelių kūrimas, esamų pastatų renovacija;

— **žemės ūkis ir zootechnika**, grandinė „miškas-mediena-energija“ (0 km), biomasė ir biodujos, išmetamo amoniako kiekio mažinimas, anglies dioksido absorbentai;

— **pramonė**, technologijų vystymas darant mažesnį poveikį aplinkai, inovacijos ir kokybės sertifikavimas (ISO 14 000 ir Emas), dėmesys ekologiniam projektavimui, produktų ekologinis ženklinimas, energijos valdymo sistemos ir reglamentų dėl elektros variklių suvartojamo elektros energijos kiekio laikymasis.

5.4.2 **Perkeliant šiuos dokumentus į vietos lygmenį** reikėtų atsižvelgti į skubiausius veiksmus, susijusius su vietos ekonomikos ir gamybos sąlygomis, ir nustatyti biomasės deginimo taisykles, taip pat įpareigojimus ir paskatas, susijusias su automobilių parko atnaujinimu.

5.5 **Veiksmai, kuriais siekiama dar labiau sumažinti išmetamą SO_2 (sieros dioksido) kiekį**, ypač reikalingi tuose regionuose, kur vykdomas didelio masto pramoninis deginimas, gaminama energija ir perdirbamas kuras.

5.6 *Veiksmai žemės ūkio sektoriuje*

5.6.1 **Visur Europos Sąjungoje, visų pirma daugiausia žemės ūkio paskirties regionuose reikia parengti** kai kuriose valstybėse narėse jau taikomas **priemones** siekiant sumažinti išmetamą NH_3 (amoniako), N_2O (azoto oksido), CH_4 (metano) ir COV (lakiųjų organinių junginių) kiekį. Naudojamos azoto trąšos ir srutos yra pagrindinis išmetamo NH_3 šaltinis (98 proc.); šiam elementui reaguojant su SO_2 ir NO_2 susidaro amonio druskos, pagrindinė kietųjų dalelių sudedamoji dalis.

5.6.2 Labai svarbu užtikrinti visapusišką Nitratų direktyvos (91/676/EEB) laikymąsi, nustatyti prievolę uždengti mėšlo laikymo rezervuarus, kurti atliekų anaerobinio perdirbimo, kurio metu gaunamos atliekų pūdymo liekanos, pasižyminčios panašiomis savybėmis kaip ir sintetinės trąšos, sistemas ir užtikrinti tinkamą mėšlo ir sveikatai kenksmingų srutų purškimo valdymą. Tačiau priemonės turi nepažeisti ekonominių, socialinių ir ekologinių interesų pusiausvyros. Sumažinti žemės ūkio išmetamų teršalų kiekį labai sudėtinga, todėl reikia skirti didesnį finansavimą moksliniams tyrimais ir technologinei plėtrai.

5.6.3 Reikia naudoti mažai kietųjų dalelių išmetančias žemės ūkio transporto priemones.

5.6.4 EESRK pabrėžia, kad šiam sektoriui jau yra priimta nemažai nuostatų, kurias reikėtų visapusiškai įgyvendinti, ir pakartoja savo įsitikinimą, kad Komisija nepasinaudojo proga nustatyti privalomą sistemą teršalams reglamentuoti. Galvijai nepatenka į reglamentavimo sistemos taikymo sritį, tačiau yra priimtos ir kitos nuostatos, taikomos galvijams, kurie labiausiai prisideda prie išmetamo amoniako kiekio.

5.7 *Veiksmai miestų centruose*

5.7.1 **Miestų telkiniuose ir intensyvaus eismo zonose** ypatingą dėmesį reikia skirti išmetamo smulkių kietųjų dalelių (KD 2,5), KD 10 (mažesnių negu 10 mikrometrų diametro dalelių), CO ir CO_2 (anglies oksido ir dioksido) ir NO_x kiekio mažinimui. Dyzeliniuose varikliuose kietųjų dalelių filtrai, o benzininiuose varikliuose – eksperimentiniai filtrai (veikiantys pagal uždarojo ciklo principą) gali sulaikyti daugiau nei 90 proc. išmetamųjų teršalų.

5.7.2 Šalia intensyvaus eismo gatvių esančiuose mokyklų ir biurų pastatuose labai svarbu izoliuoti nepermatomas ir permatomas vertikalias pertvaras siekiant mažinti taršą lakiaisiais organiniais junginiais ir smulkiomis kietosiomis dalelėmis (KD 10 ir KD 2,5) ([3]).

5.8 *Veiksmai transporto sektoriuje vietos, regionų, nacionaliniu ir ES lygmeniu*

5.8.1 Reikėtų numatyti eismo ribojimo ir skatinamąsias priemones, kad komercinės ir keleivinės transporto priemonės būtų pakeistos iš Euro 3 į Euro 5 ir 6 klasės transporto priemones. Taip pat reikėtų pakeisti Euro 1 klasės dvitakčius variklius (motociklų, mopedų, grandininių pjūklų ir vejapjovių). Todėl vietos, regionų ir nacionaliniu lygmeniu reikėtų:

5.8.1.1 kuo greičiau – nelaukiant 2017 m. – ES ir nacionaliniu lygmeniu nustatyti tinkamus iš lengvųjų transporto priemonių dyzelinių variklių išmetamo azoto oksidų (NO_x) kiekio matavimo metodus atsižvelgiant į jų didelį neigiamą poveikį miesto oro kokybei;

5.8.1.2 propaguoti metano ir suskystintų naftos dujų (SND), vandenilio, suskystintų gamtinių dujų, etanolio ir kitų pažangiųjų biodegalų naudojimą nacionaliniu ir regionų lygmeniu. Spartinti elektromobilumo ir elektros įkrovimo infrastruktūros vystymą. Sudaryti galimybę naudojant elektroninį įtaisą nustatyti judančių transporto priemonių emisijos klasę;

5.8.1.3 skatinti metano dujų paskirstymą teikiant finansinę paramą ES, nacionaliniu ir vietos lygmeniu įmonėms ir savivaldybėms, kad jos galėtų kurti naujus ir (arba) stiprinti esamus tinklus;

([3]) Žr. standartą EN 152422008 *Pastatų ventiliacija. Skaičiavimo metodai oro srautams pastatuose, įskaitant infiltracijas, nustatyti.*

5.8.1.4 įgyvendinant nacionaliniu ir vietos lygmeniu bendrai finansuojamus daugiamečius ES projektus, finansuoti investicijas į vietos viešąjį transportą. Autobusai turėtų būti:

— ekologiški, varomi alternatyviaisiais degalais,

— naudoti dvirūšes hibridines varymo sistemas,

— elektriniai (visiškai elektriniai, turintys bateriją) ir įkraunami iš elektros tinklo arba taikant indukcijos (Faradėjaus) sistemą;

5.8.1.5 išnaudoti nejudamų struktūrų, informacinių technologijų ir transporto rūšių tarpusavio sąveikos galimybes; ypač skatinti naudoti medžiagas, kurių sudėtyje yra fotokatalitinių medžiagų su titano dioksido (TiO2) nanopigmentais, kurie skaido teršalų molekules ir jos tampa nekenksmingos sveikatai (keliai, eismą ribojančios užtvaros, tinkavimas ir kiti statybos darbai). Šiuo klausimu susidomėjimą kelia pagal *i.active COAT-Italcementi* patentą įrengtos greitkelių sankryžos, kurios valo orą ir pasižymi didele atspindėjimo geba.

2014 m. liepos 10 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pirmininkas
Henri MALOSSE